

Te veel grachten maken Vlaanderen onnodig droog

nieuws

Vlaanderen telt te veel grachten die water afvoeren en daardoor het grondwaterpeil aantasten. Dat blijkt uit een analyse van twee wetenschappers van de Universiteit van Antwerpen, die een grachtenkaart opstelden. Deze kaart toont tot 81.000 kilometer aan grachten waarvan er sommige door bossen lopen en ooit aangelegd zijn voor houtwinning. “Deze grachten kunnen eenvoudig gedempt worden.” Ook in landbouwgebieden staan grachten ter discussie: ze houden laaggelegen percelen droog, maar maken hele gebieden natter. “Door ze te dempen, kunnen hoger gelegen percelen net profiteren.”

29 AUGUSTUS 2025

Jerom Rozendaal

Lees meer over:

droogte

water

Tot hun spijt zagen onderzoekers Jan Staes en Dirk Vrebos, gespecialiseerd in water en ecosystemen, hoe de grachtenkaart van de Vlaamse overheid stuitte op stevige landbouwweerstand. Daardoor besliste minister van Omgeving Jo Brouns (cd&v) de kaart uit te stellen tot 2029. Omdat ze overtuigd waren van de noodzaak, begonnen Staes en Vrebos al een jaar eerder zelf met het opstellen van een kaart.

Hun kaart, gebaseerd op eigen watersysteemkaarten en het Digitale Hoogtemodel, toont hoe Vlaanderen letterlijk dooraderd is met grachten: tussen de 73.000 en 81.000 kilometer. Ooit hadden die een functie. Vanaf de middeleeuwen tot in de 20ste eeuw werden ze aangelegd om moerassige gronden geschikt te maken voor landbouw, en in de achttiende eeuw om houtwinning in bossen mogelijk te maken.

Andere tijden, andere noden

Maar de noden van toen zijn niet die van nu, zeggen de onderzoekers. Vandaag draait het vooral om de beschikbaarheid van grondwater. Grachten voeren water razendsnel af naar zee en verhinderen infiltratie in de bodem. Dat helpt verklaren waarom Vlaanderen deze zomer opnieuw te kampen had met droogtestress, terwijl 2024 nog uitzonderlijk nat was met hoge grondwaterstanden. Uit studies blijkt dat de grachten jaarlijks 600 tot 1.100 miljoen kubieke meter water afvoeren.

Die lage grondwaterstanden hebben nefaste gevolgen voor natuur en biodiversiteit. “Bomen en bossen lijden onder droogtestress, sommige amfibieën overleven niet. De biodiversiteit staat zwaar onder druk. Er moeten dringend maatregelen komen”, aldus Jan Staes.

Grachtennetwerk onder de loep en op de schop

De onderzoekers pleiten voor een stevig klimaatadaptatieplan waarin ook het grachtennetwerk kritisch wordt bekeken. “Veel grachten, zoals in bossen, zijn overbodig en kunnen gedempt of minder diep gemaakt worden, zonder negatieve gevolgen voor omwonenden of landbouw”, zegt Staes. Hij pleit

voor een gebiedsgerichte aanpak.

Ook landbouwgebieden komen daarbij in beeld. “Soms wordt een heel gebied leeggetrokken om enkele lagergelegen percelen droog te houden”, zegt Staes. Hierdoor komen zowel landbouw als natuur in de problemen tijdens droge periodes.

Naast het dempen van grachten en het plaatsen van stuwen zijn er volgens hem nog oplossingen, zoals “inbuizen”. Daarbij wordt de afvoer van grachten die door hoger gelegen gebieden lopen via buizen geregeld, zodat alleen water wordt afgevoerd waar dat nodig is.

“ De landbouw heeft belang bij een beter grachtenbeheer. Anders wordt het in de toekomst een roulette: wordt het een natte of droge zomer?”

Jan Staes - Onderzoeker UA

Stuwtes voor juiste balans

Ook stuwen kunnen helpen. Sander Palmans van het Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw (PVL) in Bocholt bevestigt dat. PVL is betrokken bij verschillende projecten, zoals Digistuw in Limburg, waarbij met digitale info de afvoer via regelbare stuwtes wordt gestuurd.

“Het nadeel van dempen is dat water dan ook niet meer kan worden afgevoerd”, zegt Palmans. “In natte jaren, zoals 2024, zou dat landbouwpercelen onder water zetten. Daarom is een herzien grachtenbeheer beter, met stuwtes die water vasthouden maar bij nood nog kunnen afvoeren.”

duiding

Digitaal stuwbeheer blaast historisch bevoeiingssysteem nieuw leven in

2 JUNI 2025

men toch ook moeten durven kijken naar de maatschappelijk en economische kosten en baten. Irrigatie van voedergewassen zou ik bijvoorbeeld in vraag durven stellen.”

Hij wijst op het voorbeeld van een enkel lagergelegen perceel dat tijdens droge periodes profiteert van de ligging, maar tegelijk enorme hoeveelheden water doet afvloeien. “Door die percelen terug te vernatten, kunnen natuur, maatschappij én hoger gelegen landbouwpercelen voordeel halen. Voor boeren met productieverlies zou een premiesysteem een oplossing kunnen zijn.”

Volgens Staes heeft ook de landbouw belang bij een beter grachtenbeheer. “Zo vergroten we de weerbaarheid in droge periodes. Anders wordt landbouw in de toekomst een roulette: wordt het een natte of droge zomer? Door nu te handelen, maken we ons grondwatersysteem klimaatrobuster.”

Uitgelicht

Droogtecommissie schakelt naar code oranje: “Bijkomende én structurele maatregelen nodig”

nieuws

De Droogtecommissie heeft donderdag beslist om het beheerniveau voor droogte op te schalen naar code oranje, het op één na hoogste beheerniveau. Deze beslissing komt er door d...

28 AUGUSTUS 2025

Lees meer

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17

1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our bluesky page: <https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social>

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |

[Privacy policy](#)

[Copyright](#)

[Cookie Policy](#)

[Cookie instellingen aanpassen](#)

Webdesign by Who Owns The Zebra